

5. Konklusioner

5.1. ØSU udtrykker tilfredshed med Kommissionens forslag om at nedbringe forureningen fra ikke-vejgående maskiner, som er forsynet med forbrændingsmotorer.

5.2. Grænseværdierne for motoremissioner og tidspunkterne for disses gennemførelse er fornuftige og fortjener ØSU's

opbakning. ØSU støtter tillige de nye afprøvningsmetoder, som der redegøres for i bilagene, på grund af deres høje tekniske standard.

5.3. På baggrund af de spørgsmål, som det frivillige udjævnings- og hensættelsessystem giver anledning til, bør et sådant system ikke benyttes i mere end ti år. Herefter bør der forefindes klare og kvantificerede emissionsgrænseværdier for alle maskiner.

Bruxelles, den 11. juli 2001.

Göke FRERICHS

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

- **»Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om Det Europæiske Fællesskabs flerårige rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration 2002-2006 som bidrag til realiseringen af det europæiske forskningsrum«, og**
- **»Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om Det Europæiske Atomenergifællesskabs flerårige rammeprogram for forskning og uddannelse 2002-2006 som bidrag til realiseringen af det europæiske forskningsrum«**

(2001/C 260/02)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. april 2001 under henvisning til EF-traktatens artikel 166, stk. 1, at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om de ovennævnte emner.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Giannino Bernabei og Gerd Wolf til ordførere. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. juni 2001.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 383. plenarforsamling af 11.-12. juli 2001, mødet den 11. juli 2001, enstemmigt følgende udtalelse.

1. Resumé

1.1. I dette punkt resumerer ØSU udtalelsens detaljerede analyser og konklusioner, som det har udledt af de strategiske målsætninger, der f.eks. blev vedtaget i Lissabon og Stockholm. ØSU anbefaler følgende:

- det planlagte FTU&D-budget bør forhøjes med ca. 50 %, og denne stigning bør defineres som et mellemfristet politisk mål for perioden efter det sjette rammeprogram;

medlemsstaterne og erhvervslivet opfordres til at handle på samme måde;

- der bør foretages visse specifikke omallokeringer i budgettet for det sjette rammeprogram, der endvidere bør forhøjes beskedent fra 17 500 mio. EUR til 18 930 mio. EUR;
- man skal sikre kontinuiteten i det nuværende forskningsprogram og minimere de risici, der er knyttet til indførelsen af nye uafprøvede strukturer og instrumenter;

- de hidtidige instrumenter og de påtænkte nye instrumenter under det sjette rammeprogram bør anvendes sideløbende; de kan tilsammen udgøre et sæt redskaber, der kan benyttes fleksibelt i en bottom-up-approach og udbygges yderligere alt efter de specifikke krav, der er knyttet til programmets individuelle tematiske elementer;
- det sjette rammeprogram bør omstruktureres omkring de tre hovedlinjer, Kommissionen foreslår, men med følgende ændringer: Første hovedlinje bør omhandle langsigtede, udvalgte forskningstemaer, anden hovedlinje bør omfatte kort- og mellemfristede projekter, og tredje hovedlinje bør omfatte igangværende aktioner;
- de tre hovedlinjer bør struktureres med fem specifikke aktivitetsblokke:
 - mellem- og langsigtede prioriterede mål (udvalgte forskningstemaer)
 - samspillet mellem forskning og innovation, supplerende forskning/netværksaktiviteter/start-ups og andre faciliteter for små og mellemstore virksomheder samt nye regionale initiativer
 - de menneskelige ressourcer og mobilitet
 - internationalt samarbejde
 - koordinering af igangværende aktiviteter og infrastrukturer
- der bør indføres en særlig hovedlinje for energi og transport som led i de udvalgte forskningstemaer, så energi- og transportproblemet gives større vægt og synliggøres, og af hensyn til en bæredygtig udvikling gælder det især vedvarende energisystemer (herunder lagring og distribution) og energibesparelser (1 500 mio. EUR);
- EURATOM-programmet bør styrkes i overensstemmelse hermed med henblik på at opnå en sikrere kerneenergi, herunder produktion, transport og oplagring af nukleart affald, og fremme af fusionsenergi (fission 350 mio. EUR og fusion 950 mio. EUR);
- man bør foretage en nærmere definition af nye instrumenter som ekspertisenet, integrerede projekter og aktiviteter i henhold til EF-traktatens artikel 169 og behandle spørgsmål som kontrol, beslutningsprocedurer, dynamiske ind/ud-mekanismer og potentielle interessekonflikter, og samtidig bør man bibeholde instrumenter som de nuværende under det femte rammeprogram;
- nye instrumenter bør ledsages af instrumenter, der sigter mod foranstaltninger inden for vejledning, uddannelse og gennemførlighedsundersøgelser;
- nye instrumenter bør udformes under hensyntagen til principperne om gennemsigtighed og ligelig adgang, så man undgår lukkede kredse, uklare og uneutrale underlicitationer samt et omfattende forbrug af finansielle ressourcer til få store, integrerede projekter og ekspertisenetværk;
- EU's og de forskellige nationale programmer bør harmoniseres, idet man etablerer et tilstrækkeligt antal egnede organer og tilsvarende videnskabeligt-tekniske, rådgivende grupper, men
- samtidig skal det undgås, at nye ideer muligheder udelukkes, og at de forskellige forskningsmålsætninger og -instrumenter inden for de enkelte medlemsstater indsnævres,
- der bør sættes fokus på en innovativ og langsigtet forskningsindsats, også i industrien og ikke mindst SMV-sektoren;
- det er nødvendigt at øge små virksomheders deltagelse i det sjette rammeprogram, især gennem kooperativ forskning og kollektiv forskning (en bevilling på 700 mio. EUR);
- der bør udvikles en entydig tilgang til industriel og intellektuel ejendomsret i forbindelse med aktiviteter under artikel 169 og åbning af nationale programmer; instrumenter som »aftalememoranda« mellem deltagende medlemsstater kunne overvejes;
- man bør støtte planlægning, udvikling og drift af forskningsinfrastrukturer som et led i det europæiske forskningsområde;
- nye instrumenter bør kombineres med andre EU-instrumenter som f.eks. strukturfondene for at støtte den tværnationale, regionale udvikling af clusters (klynger), netværk eller infrastrukturer;
- styre tendensen — der kommer til udtryk i de nye instrumenter — til at decentralisere og styrke selvorganisering og selvforvaltning og ligeledes til at overføre de budgetmidler (der kunne udgøre op til 7 % af budgettet), der er nødvendige for at oprette og vedligeholde de fornødne strukturer til formålet;
- generelt må nye foranstaltninger ikke øge bureaukratiet, de skal tværtimod nedbringe omkostningerne og forvaltningsbyrden i forbindelse med projekterne;
- de menneskelige ressourcers mobilitet er meget vigtig for forbindelserne mellem den akademiske verden og industrien, for udviklingen af det europæiske forskningsrum, for ansøgerlandenes deltagelse og for internationalt samarbejde; en tredjedel af de samlede mobilitetsbevillinger bør knyttes direkte sammen med den tematiske prioritering;

- man bør støtte et strategisk efterretningsnetværk inden for det europæiske forskningsrum med henblik på kvalitetsovervågning og -kontrol, ekspertise, gennemsigtighed og udvikling af nye perspektiver;
- FFC-institutternes videnskabelige indsats og rolle bør synliggøres gennem oprettelse/udpegelse af videnskabelige rådgivende/tilsynsførende paneler bestående af uafhængige, eksterne eksperter på højt niveau, der f.eks. udvælges af EURAB, efter samme procedurer, som bruges i forskningsinstitutterne i de forskellige medlemsstater;
- man bør overveje at oprette et nyt europæisk agentur til forvaltning af FTU&D i forbindelse med projektforslag, som ville medføre udgifter på under 10 mio. EUR. Agenturet skulle være under Kommissionens direkte kontrol.

2. Baggrund

2.1. I mange år har Kommissionen i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet støttet forskning, teknologisk udvikling og demonstration (FTU&D) på europæisk plan gennem de såkaldte flerårige rammeprogrammer for Det Europæiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab (EURATOM).

2.2. EU's beføjelser på dette felt kan direkte henføres til EF-traktaten, især afsnit XVIII (Forskning og teknologisk udvikling) artikel 163–173, og Euratom-traktatens afsnit II (Bestemmelser til fremme af kerneenergiens udvikling) artikel 4–11.

2.2.1. Uddrag af nogle af disse artikler:

- ... at styrke det videnskabelige og teknologiske grundlag for Fællesskabets industri og at fremme udviklingen af dens internationale konkurrenceevne samt at fremme alle de forskningsaktioner, der skønnes nødvendige i medfør af andre kapitler i denne traktat,
- ... opmuntrer (...) virksomheder, herunder små og mellemstore virksomheder, forskningscentre og universiteter i deres indsats for forskning og teknologisk udvikling af høj kvalitet,
- iværksættelse af programmer for forskning, teknologisk udvikling og demonstration gennem fremme af samarbejdet med og mellem virksomheder, forskningscentre og universiteter,
- fremme af samarbejdet vedrørende forskning, teknologisk udvikling og demonstration i Fællesskabet med tredjelande og internationale organisationer,

- Fællesskabet og medlemsstaterne samordner deres indsats inden for forskning og teknologisk udvikling for at sikre den indbyrdes sammenhæng mellem de nationale politikker og Fællesskabets politik,
- ... at fremme og lette kerneenergiforskningen i medlemsstaterne og at supplere denne ved gennemførelsen af Fællesskabets forsknings- og undervisningsprogram.

2.2.2. Ovenstående suppleres eksempelvis af afsnit XVI (Industri), artikel 157, afsnit XIII (Folkesundhed), artikel 152, stk. 1, afsnit XIX (Miljø), artikel 174 og afsnit XVII (Økonomisk og Social Samhørighed) i EF-traktaten. Yderligere retningslinjer findes i det europæiske charter om små virksomheder, som blev vedtaget på Det Europæiske Råd i Feira og strategien for energiforsyningssikkerhed i Kommissionens grønbog KOM(2000) 769. Derudover skal behovet for sikre fødevarer og sikre produkter tilgodeses.

2.3. I januar 2000 udsendte Kommissionen sin meddelelse »Mod et europæisk forskningsrum«, hvori den opridsede sin politik med sigte på dette mål.

2.3.1. Som hovedbevæggrunde bag behovet for en kraftig styrkelse af FTU&D inden for EU anførte Kommissionen flere overmåde foruroligende kendsgerninger, herunder:

- Den gennemsnitlige forskningsindsats i EU tegner sig i dag kun for 1,9 % af EU's BNP mod 2,8 % i USA og 2,8 % i Japan. Ydermere ser denne kløft ud til at blive stadig bredere.
- Ser man på beskæftigelsen, udgør forskerne kun 2,5 ud af 1 000 beskæftigede i virksomhedernes arbejdsstyrke i EU mod 6,7 i USA og 6 i Japan.

2.3.2. Som reaktion på ovennævnte kommissionsmeddelelse udarbejdede ØSU en detaljeret udtalelse⁽¹⁾, hvori det erklærede sig enig i Kommissionens bekymringer. Denne udtalelses hovedindhold — som også har relevans for det foreliggende dokument — kan sammenfattes som følger:

- ØSU understreger den afgørende betydning, som forskning og teknologisk udvikling har for vores velfærd, sociale fremskridt og sikringen af vores konkurrenceevne og Europas fremtid.
- ØSU opfordrer regeringerne, industrien, Rådet og Europa-Parlamentet til at øge støtten til forskning og udvikling, at styrke den videnskabeligt-tekniske uddannelse i skoler og på universiteter og at gøre karriereudsigterne tilstrækkeligt gode til at tiltrække de bedst egnede.

⁽¹⁾ EFT C 204 af 18.7.2000, s. 70.

- De foranstaltninger/instrumenter, Kommissionen foreslår, kan være vigtige midler til at nå dette mål.
- For at skabe et strukturelt miljø, der fremmer initiativ, kreativitet og iderigdom, er det midlertidigt vigtigt, at man i første omgang indfører foranstaltningerne/instrumenterne for en forsøgsperiode.
- De administrative procedurer vedrørende ansøgning, godkendelse, rapportering osv. bør forenkles og være ensartede for de involverede institutioner, således at de samlede udgifter for ansøgerne minimeres.
- Mange barrierer skal fjernes for at forbedre og styrke det samspil mellem grundforskning og produkt- og procesudvikling, som innovation bygger på.
- Der skal skabes effektive incitamentter for at fremme forsker- og ingeniørmobiliteten mellem industrien (herunder små og mellemstore virksomheder), universiteter og andre forskningscentre.

2.4. Den forpligtelse, som der er givet udtryk for på stats- eller regeringschefernes europæiske råd, især siden Lissabon-topmødet, og som også er blevet påpeget af forskningsministrene på deres rådsmøder (resolutioner fra juni og november 2000) og af Europa-Parlamentet (beslutninger om det europæiske forskningsrum) styrker det politiske grundlag for Fællesskabets indsats på dette felt.

2.4.1. De målsætninger, som i den forbindelse er opstillet af Rådet og Parlamentet, kan sammenfattes: etablering af et europæisk forsknings- og innovationsrum bl.a. med sigte på jobskabelse og økonomisk vækst; effektiv samordning af Kommissionens, medlemsstaternes og de økonomiske aktørers aktiviteter; forbedring af den fremtidige FTU&D samtidig med, at man bevarer det nuværende programs resultater.

2.4.2. Den 21. september 2000 vedtog ØSU en udtalelse om »Opfølgning, evaluering og optimering af den økonomiske og den sociale virkning af forskning og teknologisk udvikling: fra det 5. rammeprogram til det 6. rammeprogram«⁽¹⁾, hvori det

- understregede det nødvendige i på EU-plan at koncentrere forskningsindsatsen på et langt mere begrænset antal prioriteringsområder gennem en teknologisk offensiv, hvor man udnytter alle det europæiske systems stærke sider,

- forsvarede Kommissionens rolle i henseende til »en omkostningseffektiv koordinering og gennemførelse af den strategiske videnproces samt at lade den kontrollere kvaliteten, videnniveauet og gennemsigtheden...«.

2.4.3. Det Europæiske Råd i Stockholm i marts 2001 bekræftede det strategiske mål for det kommende tiår, som blev fastlagt i Lissabon: »at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed«. En sådan strategi »omfatter fremme af nye teknologier ved at styrke Fællesskabets forsknings- og udviklingspolitik og gøre en særlig indsats med hensyn til nye teknologier, især bioteknologi.« I juni 2001 understregede Det Europæiske Råd i Göteborg især betydningen af FTUD for energi og transport.

2.5. I oktober 2000 udsendte Kommissionen endnu en meddelelse⁽²⁾, hvori der orienteres nærmere om de planlagte specifikke »instrumenter«, som skal udformes med dette sigte.

2.6. Det foreliggende kommissionsforslag bygger på ovennævnte dokumenter og indeholder hovedsagelig (1) forslag til foranstaltninger/instrumenter, som er nødvendige for at kunne realisere og strukturere det europæiske forskningsrum og iværksætte FTU&D-programmet, (2) forslag til forskningstemaer og budgetfordeling og (3) forslag til programmet for Det Europæiske Atomenergifællesskab (EURATOM).

3. Kommissionens forslag

3.1. Kommissionens meddelelse omfatter to forskellige elementer, nemlig:

- for det første strukturen, opbygningen og foranstaltningerne/instrumenterne i disse programmer og
- for det andet de hovedemner/planlagte aktioner, som der skal ydes støtte til.

3.2. I det foreliggende forslag opstiller Kommissionen de vigtigste strukturelle målsætninger:

- integration af europæisk forskning
- strukturering af det europæiske forskningsrum

⁽¹⁾ EFT C 367 af 20.12.2000, s. 61.

⁽²⁾ KOM(2000) 612 »Realisering af det europæiske forskningsrum: Retningslinjer for EU's indsats inden for forskning (2000-2006)«.

- styrkelse af grundlaget for det europæiske forskningsrum.

Der gives ingen oplysninger om samråds- og forvaltningsorganer som dem, der eksempelvis blev opereret med i det femte rammeprogram.

3.3. Som de primære virkemidler til integrering af den europæiske forskning foreslår Kommissionen følgende:

- ekspertisenet;
- integrerede projekter;
- bidrag fra EU til forskningsprogrammer, der gennemføres af medlemsstaterne i forening (åbning af nationale programmer).

Hertil skal føjes: supplerende instrumenter til kollektiv forskning og små og mellemstore virksomheders kooperative forskningsaktiviteter, innovationsfremmende tiltag, mobilitetsstipendier, støtte til forskningsinfrastruktur og til initiativer vedrørende forholdet mellem videnskab og beslutningsstrukturer samt støtte til koordinering og til sikring af en sammenhængende udvikling i politikken.

3.4. De overordnede principper, Kommissionen har lagt til grund for det foreslåede nye rammeprogram, er følgende:

- man koncentrerer sig om et begrænset antal udvalgte forskningsområder;
- de forskellige tiltag skal sigte mod at opnå en mere strukturerende virkning på forskningsaktiviteterne i Europa i kraft af en tættere sammenhæng med de nationale og regionale initiativer samt de øvrige europæiske initiativer;
- de påtænkte støtteprocedurer og decentraliserede forvaltningsprocedurer forenkler gennemførelsesvilkårene og gør dem mindre byrdefulde.

3.5. I overensstemmelse med sine opgaver, som går ud på at tilvejebringe videnskabelig og teknisk støtte til EU's foranstaltninger, skal Det Fælles Forskningscenter (FFC) ligesom i sine specifikke programmer, jf. Rådets resolution af 16.11.2000⁽¹⁾, »koncentrere sine aktiviteter om en række udvalgte temaer for udformningen og gennemførelsen af sektorpolitikkerne« sørge for, at aktiviteten har »en stærk europæisk dimension« og udføre dem i tæt samarbejde, herunder netværkssamarbejde, med forskersamfundet, nationale forskningsinstitutioner og virksomheder i Europa.

3.6. Det grundlæggende kriterium for udvælgelsen af højt prioriterede områder og temaer for EU's indsats, er princippet om en »europæisk merværdi«, og der skal foretages en både forudgående og efterfølgende evaluering af aktionerne. Kriterierne for, om der er tale om europæisk merværdi, omfatter følgende forhold: forskningens omkostninger og omfang overstiger et enkelt lands muligheder (kritisk masse); samarbejdet har økonomisk betydning; der er behov for at kombinere komplementære kompetencer fra forskellige lande.

3.7. Det samlede maksimumsbeløb for det sjette rammeprogram under EF- og Euratom-traktaten udgør 17 500 mio. EUR

hvoraf 16 270 mio. afsættes til det sjette rammeprogram under EF-traktaten (mod 13 700 mio. til det femte EF-rammeprogram). Fordeling:

- 12 855 mio. til gennemførelse af forsknings-, udviklings- og demonstrationsprogrammer (mod 10 843 mio. i det femte EF-rammeprogram)
- 600 mio. til fremme af FTU-samarbejdet med tredjelande og internationale organisationer (mod 475 mio. i det femte EF-rammeprogram)
- 300 mio. til formidling og nyttiggørelse af resultaterne af EF's FTU-aktiviteter (mod 363 mio. i det femte EF-rammeprogram)
- 1 800 mio. til fremme af forskningspotentialet og det socioøkonomiske videngrundlag (mod 1 280 mio. i det femte EF-rammeprogram)
- 715 mio. til Det Fælles Forskningscenters EF-aktiviteter (mod 739 mio. i det femte EF-rammeprogram)

og 1 230 mio. EUR til Euratoms sjette rammeprogram (mod 1 260 mio. i det femte rammeprogram). Fordeling:

- 200 mio. til nuklear fission (mod 191 mio. i det femte Euratom-rammeprogram)
- 700 mio. til nuklear fusion (mod 788 mio. i det femte Euratom-rammeprogram)
- 330 mio. til Det Fælles Forskningscenters Euratom-aktiviteter (mod 281 mio. i det femte Euratom-rammeprogram).

⁽¹⁾ EFT C 374 af 28.12.2000, s. 1 — Rådets resolution af 16. november 2000 om oprettelsen af det europæiske område for forskning og innovation: retningslinjer for EU's indsats inden for forskning (2002-2006).

4. Generelle bemærkninger

4.1. ØSU udtrykker tilfredshed med Kommissionens forslag om FTU&D-rammeprogrammer for Det Europæiske Fællesskab og Euratom, som hyppigt går under betegnelsen det sjette rammeprogram.

4.1.1. Efter at have set nærmere på det foreslåede budget frygter ØSU imidlertid alvorligt, at de samlede bevillinger ikke vil være tilstrækkelige til at vende de tendenser, som er anført under punkt 2.3.1, og til at nå Rådets strategiske mål, som er nævnt i punkt 2.4.3.

4.1.1.1. ØSU går derfor ind for en forhøjelse med ca. 50 %, som et mellemfristet politisk mål for tidsrummet efter det sjette rammeprogram og opfordrer medlemsstaterne og erhvervslivet til at handle på samme måde.

4.1.1.2. De nuværende finansielle begrænsninger gør dog, at denne forhøjelse endnu ikke afspejles i de anbefalede posteringer af det samlede budget for det sjette rammeprogram og dets fordeling, jf. punkt 12 og 13. I stedet anbefales der kun mindre og specifikke omallokeringer, som begrundes og specificeres nærmere senere i udtalelsen.

4.1.2. Efter en overvejelse af de foreslåede foranstaltninger/instrumenter kan det bemærkes, at de indebærer en ny, ambitiøs indfaldsvinkel til det sjette rammeprogram og indgår i bestræbelserne på at etablere et europæisk forskningsrum, som ØSU allerede har udtalt sig positivt om.

4.2. ØSU vurderer, at en sådan tilgang i princippet fortjener uforbeholden opbakning. Det er afgørende vigtigt at konkretisere traktatens bestemmelser i henseende til praktisk integrering mellem medlemsstaters og EU's forsknings- og innovationsindsats.

4.3. På den anden side ser ØSU med bekymring på, hvorledes man skal kunne sikre kontinuiteten i de eksisterende forskningstiltag og det nuværende forskningsprogram. På den baggrund ønsker ØSU at henlede opmærksomheden på de risici, som knytter sig til den — særdeles bratte — indførelse af nye og hidtil uafprøvede begreber og foranstaltninger/instrumenter. ØSU henstiller derfor kraftigt, at der indhøstes erfaringer med de nye strukturer og instrumenter, og at man under det sjette rammeprogram gennemførelse benytter de gamle og de nye instrumenter sideløbende, således at man sikrer en tilstrækkelig lang prøveperiode.

4.4. Derfor henstiller ØSU, at både de foreslåede nye instrumenter og de nuværende indgår som redskaber i en værktøjskasse, og at redskaberne udvælges omhyggeligt og — på basis af fremtidige erfaringer — udbygges yderligere alt efter de specifikke krav og fordele, der er knyttet til programets individuelle tematiske elementer.

4.5. ØSU udtrykker tilfredshed med, at de forskellige instrumenter, deres specifikke karakteristika og de tilknyttede problemer drøftes indgående.

4.6. ØSU vurderer, at et af kriterierne for indførelse og anvendelse af foranstaltningerne/instrumenterne bør være at sikre en sammenhængende åben og brugervenlig indfaldsvinkel.

4.7. ØSU rejser ligeledes spørgsmålet om at sikre, at ansøgerlandene får en rimelig mulighed for at deltage i det europæiske forskningsrum og de tilknyttede FTU&D-programmer på lige fod med medlemsstaterne.

4.8. Konvergens i retning af et indre marked og en fælles valuta inden for EU bør ledsages af konvergens i forsknings- og innovationspolitikkerne med henblik på at sikre en reel fælles EU-indsats. Der bør ikke være tale om 15 + 1 sideløbende fragmenterede FTU&D-systemer uden harmonisering, integrering og tilvejebringelse af systemer, som supplerer hinanden.

4.9. Imidlertid henstiller ØSU, at mangfoldigheden bibeholdes, idet den er en fordel i den globale konkurrence og danner grobund for nye tanker.

4.10. Sigtet bør være at udnytte fortidens erfaringer fuldt ud og at sikre tilstrækkelig kontinuitet samtidig med, at man undgår radikale ændringer, som kunne være til skade for forskningsindsatsen på højere læreanstalter og i erhvervslivet. Det indebærer, at man skal udforske fremtidige politiske muligheder, som ligger på linje med ovenstående, og som stemmer overens med principperne om subsidiaritet og samhörighed.

4.11. ØSU støtter tillige andre målsætninger, som er nedfældet i traktaten, f.eks. følgende:

- fuldstændig integration mellem EU's FTUD-politik og alle andre EU-politikker, samarbejde med tredjelands og internationale organisationer samt fremme af uddannelse og mobilitet for forskere;
- forenkling af beslutningstagningen: den nye beslutningstagningsproces i Amsterdam-traktaten vil styrke Kommissionens rolle med hensyn til formulering af rammeprogrammet (som følge af afstemningsproceduren med afgørelse ved kvalificeret flertal i Rådet samt en samrådsprocedure om særprogrammerne).

4.12. Endvidere henstiller ØSU, at der sættes fokus på en innovativ og langsigtet forskningsindsats i virksomheder, og at man søger at fremme EU-regioners videnskabelige, teknologiske og industrielle profil, især med opbakning fra SMV'er. Dette vil kunne tilvejebringe et frit og attraktivt område med grænseoverskridende mobilitet for forskere og med mobilitet mellem forskningsverdenen og erhvervslivet. I et sådant område vil man kunne tiltrække forskere til EU samt sætte nyt skub i en intens dialog mellem den videnskabelige verden og samfundet⁽¹⁾.

(1) ØSU's udtalelse om arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SEK(2000) 1973 »Videnskab, samfund og borgere i Europa«, EFT C 221 af 7.8.2001, s. 151.

5. ØSU's syn på det nye rammeprogram principper og målsætninger

5.1. ØSU noterer sig, at EU's politik med henblik på bæredygtig udvikling, flere og bedre arbejdspladser, større og bedre samhørighed, som blev stadfæstet på Det Europæiske Råd i Lissabon og Stockholm, også omfatter nogle aspekter, hvor EU adskiller sig fra sine vigtigste partnere på verdensplan, og som har følger for EU's FTU&D-politik (eksempelvis Kyoto-protokollen).

5.1.1. ØSU understreger, at det er nødvendigt at medtage målet om bæredygtig udvikling i de langsigtede målsætninger.

5.2. ØSU ønsker at understrege, at det er et væsentligt mål med det nye sjette rammeprogram at gøre FTU&D-indsatsen »europæisk« på samtlige niveauer og at forebygge alle renationaliseringsforsøg og »closed shop«-perspektiver for EU's forsknings- og innovationspolitik.

5.3. Det er derfor afgørende at nå frem til den rette balance mellem konkurrenceevne og overordnede politiske mål, dybde og bredde, fokus og fleksibilitet, kortsigtede og langsigtede målsætninger, grundforskning og anvendt forskning, velkendte og fremspirende temaer, top-down og bottom-up, forenkling og kompleksitet, decentralisering og europæisering, forandring og kontinuitet.

5.4. I særdeleshed henleder ØSU opmærksomheden på to grundlæggende aspekter og et beslægtet problem:

- der bør ikke foretages en indsnævring af bredden i FTU&D-målsætningerne og instrumenterne på nationalt plan;
- der er behov for en forsøgs- og overgangsperiode for de foreslåede nye instrumenter og indfaldsvinkler, idet instrumenterne bør tilpasses programmålsætningernes krav.

5.5. ØSU understreger følgende grundlæggende aspekter:

- integrering af den nationale, EU's og den europæiske indsats;
- en velafbalanceret top-down og bottom-up indfaldsvinkel ved koordineringen af FTU&D/innovationspolitikken;
- gennemførelse af afsnit XVIII og andre relevante afsnit i traktaten;

- kontinuiteten i forhold til det fjerde og det femte rammeprogram for at sikre en god overgang;
- respekt for gennemsigtighed, lige adgang og lige behandling;
- koncentration om nogle mere langsigtede forskningsteamer og om målrettet mobilitet;
- vægt på SMV'er/innovation/teknologioverførsel/regioner;
- synlighed og sammenhæng i det internationale samarbejde;
- netværk mellem store/mellemstore infrastrukturer i hele EU;
- strømlinede og forenklede procedurer så man forebygger enhver form for renationalisering;
- forenklede, billige procedurer for små og mellemstore projekter/netværk for at modvirke »closed shop«-systemer;
- integrering af små/mellemstore nye aktører og videnskabeligt og teknologisk mindre udviklede regioner samt relevansen af målrettede projekter;
- samhørighed i et udvidet EU.

5.6. ØSU foreslår, at Kommissionens forslag til hovedprincipper for det sjette rammeprogram, dvs. koncentration, strukturering og forenkling suppleres med følgende:

- EU-indsatsens synlighed;
- koordinering og strategisk tilbagevendende kontrol med kvalitet og ekspertise;
- problemorienterede langfristede målsætninger og problemløsende indsats på kort sigt både for den akademiske verden og erhvervslivet;
- bevarelse både af grundforskning som kilde til nye begreber og deraf følgende teknologier og af anvendt forskning og innovation for at fremme en fuldstændig interaktiv proces;
- effektiv og ansvarlig finansiel forvaltning.

6. Det nye rammeprograms struktur

6.1. ØSU noterer sig de igangværende drøftelser og godkender omstruktureringen af rammeprogrammet omkring de tre hovedlinjer, som Kommissionen lægger frem:

1. første hovedlinje: integration af europæisk forskning,

2. anden hovedlinje: strukturering af det europæiske forskningsrum,
3. tredje hovedlinje: styrkelse af grundlaget for det europæiske forskningsrum,

men med de ændringer, som beskrives i følgende.

6.1.1. Første hovedlinje bør omhandle langsigtede, udvalgte forskningstemaer og åbne adgang for andre langsigtede prioriterede områder, men følgende fire områder bør rettes mod andre mål:

- borgere og styreformer: en løbende aktuel indsats;
- foregribelse af EU's behov: hovedsagelig supplerende forskning vedrørende den strukturelle indsats på kort og mellemlang sigt;
- Det Fælles Forskningscenters aktiviteter: hovedsagelig støtte til EU's politik og fremme af evaluering og koordinering;
- indsats over for nyopståede problemer: en reservefond for flertematiske og tværfaglige områder til styrkelse af nuværende og fremtidige initiativer vedrørende det europæiske forskningsrum.

6.1.2. Anden hovedlinje bør omfatte kort- og mellemlistede projekter og aktioner samt netværksaktiviteter. ØSU mener, at dette mål bør omfatte følgende:

- samspil mellem forskning og innovation;
- de menneskelige ressourcer og mobilitet;
- supplerende forskning/netværksaktiviteter/start-up og andre faciliteter for små og mellemstore virksomheder;
- nye regionale FTU-initiativer.

6.1.2.1. Temaet »videnskab og samfund« bør kobles sammen med »borgere og styreformer« og flyttes til tredje hovedlinje sammen med »store og mellemstore forskningsinfrastrukturer«.

6.1.3. Tredje hovedlinje bør omfatte igangværende aktioner, som udgør en fælles strategi med sigte på nuværende og fremtidige aktioner, som har både interne og internationale perspektiver:

- koordinering af FTU&D-aktiviteterne;
- store og mellemstore forskningsinfrastrukturer;

— foregribelse af fremspirende EU-behov;

— FFC's aktiviteter til støtte for videnskabs- og teknologipolitikker samt evaluering;

— strategiske, intelligente informationsnetværk;

— videnskab, borgere og samfund, herunder socioøkonomisk forskning;

— internationalt samarbejde.

6.2. Efter ØSU's mening bør alle disse aktiviteter i overensstemmelse med traktatens afsnit XVIII, artikel 164 og 165 struktureres med følgende specifikke aktivitetsblokke:

- første hovedlinje opbygget som en enkelt specifik aktivitetsblok, men underinddelt i delprogrammer for hvert af de seks langsigtede forskningstemaer
- anden hovedlinje opdelt i to specifikke aktivitetsblokke: den ene omfatter »de menneskelige ressourcer og mobilitet«, mens den anden omfatter »samspil mellem forskning og innovation«supplerende forskning/netværksaktiviteter/start-ups og andre faciliteter for små og mellemstore virksomheder og »nye regionale FTU-initiativer«
- tredje hovedlinje opdelt i to specifikke aktivitetsblokke: den ene omfatter »internationalt samarbejde« og den anden omfatter alle andre igangværende aktioner såsom »koordinering af FTU&D-aktiviteterne«, »store og mellemstore infrastrukturer«, »foregribelse af EU's fremspirende behov« og »videnskab, borgere og samfund«.

FFC's aktiviteter omfattes af en specifik aktivitetsblok og af Euratom.

6.3. For at opfylde ovennævnte hovedlinjers krav henstiller ØSU, at der etableres et tilstrækkeligt antal organer, som repræsenterer interessehaverne, og som får et effektivt og relevant sigte. Et særligt mål skal være at sikre en fornuftig harmonisering mellem de mange nationale programmer og EU's program. ØSU er tilhænger af et netværk af videnskabeligt-tekniske, rådgivende grupper, som etableres parallelt med disse organer og med tilsvarende nationale rådgivende grupper med henblik på overvågning, evaluering og fremtidsplanlægning af EU's og medlemsstaternes indsats, men dog uden at dette forsinker et evaluerings-, udvælgelses- og finansieringsprojekt eller indsnævrer de forskellige målsætninger og instrumenter inden for de enkelte medlemsstater.

6.3.1. ØSU foreslår, at der tilvejebringes underviserplatforme både for politiske og administrative myndigheder og beslutningstagere samt for videnskabelig/teknisk/industriel ekspertise. Udgangspunktet for etableringen af sådanne platforme bør være gennemsigtighed og feed-back, således at der sikres en dynamisk proces for udvælgelse af højtstående repræsentanter og konsulenter.

7. Den første specifikke aktivitetsblok under de mellem- og langsigtede prioriterede mål (udvalgte forskningstemaer)

7.1. Efter ØSU's opfattelse skal det sjette rammeprogram sikre sammenhæng, homogenitet og balance mellem de udvalgte forskningstemaer. Det indebærer, at den første gruppe aktioner skal koncentreres om få videnskabelige og teknologiske mål, der relaterer til problemorienterede, langsigtede målsætninger, så som produkt- og fødevarerikkerhed og de relevante produktionsprocesser.

7.1.1. ØSU bifalder forslaget om at anvende »europæisk merværdi« som kriterium, men mener, at det skal suppleres med andre kriterier som økonomiske og sociale aspekter, synlighed, ekspertise, geopolitisk samhørighed og innovationspotentiale. Uden at afsvække sine anbefalinger senere i teksten (især tabel 13) anmoder ØSU om nærmere oplysninger om Kommissionens hidtidige bevæggrunde og kriterier for budgetbevillingernes fordeling på de forskellige særlige tematiske forskningstemaer, især med henblik på det generelle mål om EU's konkurrenceevne, velstand og velfærd.

7.2. ØSU mærker sig Kommissionens nylige forslag til særprogrammer⁽¹⁾, der specificerer de udvalgte forskningstemaer i det sjette rammeprogram og Euratom-rammeprogrammet nærmere. ØSU forbeholder sig ret til at foretage en indgående vurdering af de udvalgte forskningstemaer i sin fremtidige udtalelse om Kommissionens forslag. Det begrænser sig derfor til at give et kort, stikordsagtigt sammendrag i det følgende punkt uden på nogen måde at begrunde sit valg.

7.3. ØSU foreslår dog allerede på nuværende stadium, at de tematiske aktioner, der falder ind under den første specifikke aktivitetsblok, struktureres på en anden måde. Dette forslag bygger på to overvejelser:

- beslægtede mål bør samles
- der bør lægges vægt på energi- og transportproblemet.

7.3.1. Eftersom energi spiller en altafgørende og enestående rolle for vores levevilkår og økonomien, er det sjette rammeprogram og Euratom-rammeprogrammet efter ØSU's opfattelse særligt betydningsfuldt i lyset af f.eks. de alvorlige advarsler, der fremsættes i grønbogen⁽²⁾ og ØSU's nylige udtalelse⁽³⁾ herom, hvor det hedder:

- EU vil i stigende grad blive afhængig af energi udefra; det ændrer sig ikke med udvidelsen; i henhold til prognoserne vil 70 % af energien skulle importeres i 2030;
- på nuværende tidspunkt har EU ikke mulighed for at takle klimaændringsproblemet og leve op til sine forpligtelser, navnlig under Kyoto-protokollen;
- set i forhold til 1990 vil det energirelaterede CO₂-udslip i Europa-30 måske stige med 30 % i perioden frem til 2030.

7.3.1.1. I ØSU's nylige udtalelse om grønbogen påpeges det, at »hvis man skal mindske forsyningsrisici m.v. er det vigtigt med en så alsidig og afbalanceret anvendelse af forskellige energityper og -former som muligt«, og at FTU-aktiviteterne og det sjette rammeprogram spiller en central rolle. ØSU henstiller, at EKSF-traktatens FTUD-midler også indregnes.

7.3.1.2. Med hensyn til transport er det afgørende vigtigt at forbedre de forskellige transportformers interoperabilitet i hele EU-området og at løse det alvorlige problem med trafikal overmætning. ØSU understreger, at det er nødvendigt at udvikle rene, effektive og tidsbesparende transportteknologier.

7.3.2. ØSU foreslår derfor, at der indføres en særlig hovedlinje for energi og transport, hvor FTU&D inden for energi og transport synliggøres og gives større vægt (og et budget på 1 500 mio. EUR som anført i punkt 13), og det gælder især vedvarende energisystemer, herunder i forbindelse med lagring, distribution og besparelse/bevarelse af energi. Også Euratom-rammeprogrammet (se punkt 12) bør styrkes i lyset af dette tungtvejende problem.

7.3.2.1. ØSU føler, at målet om bæredygtig energiforsyning kræver mere støtte til forskning, udvikling og udbredelse af teknologi inden for:

- rene og vedvarende energikilder;

⁽¹⁾ KOM(2001) 279 endelig.

⁽²⁾ KOM(2000) 769 endelig.

⁽³⁾ EFT C 221 af 7.8.2001, s. 45.

- sikrere kerneenergi, herunder produktion, transport og oplagring af nukleart affald (se punkt 12).

7.3.3. På baggrund af ovennævnte og EU's målsætning om en bæredygtig udvikling, der blev bekræftet af Det Europæiske Råd i Stockholm, foreslår ØSU (i forbindelse med den første specifikke aktivitetsblok) følgende ændrede liste over forskningstemaer og tilhørende indsatsområder i form af nøgleord:

- genomforskning og bioteknologi i sundhedens tjeneste, herunder bio-genetisk sikkerhed, biomedicin, neurovidenskab, epidemiologi og folkesundhed, kardiovaskulære sygdomme, kræft, miljørelaterede sygdomme, immunitet og infektion (med kvoter til menneskelig mobilitet, små og mellemstore virksomheder og internationalt samarbejde)
- teknologi til informationssamfundet, herunder digital sikkerhed, uddannelsesrelaterede multimedier og indhold, konvergens i nye mobile/internetbaserede/satellitbaserede kommunikationsteknologier, elektronisk og mobil handel, integreret virksomhedsforvaltning, industriel informationsteknologi, arbejdslivet, e-forvaltning, »value constellation«, magneto-elektronik, superledere, nye sensorer og processorer/lagringsystemer, elektrokeramik, kvante-computere (med kvoter til menneskelig mobilitet, små og mellemstore virksomheder og internationalt samarbejde)
- nanoteknologi, processer, produkter, nye intelligente materialer, herunder produkt-, proces- og materialesikkerhed, hybridteknologier, miso-systemer, mikroaktuatorer, biosensorer, intelligent fremstilling, multifunktionelle intelligente nanosystemer (med kvoter til menneskelig mobilitet, små og mellemstore virksomheder og internationalt samarbejde)
- energi og transport, herunder energisikkerhed, energiforsyningssikkerhed, transportsikkerhed, rene fossile brændstoffer, mikroturbiner/brændselsceller, kombinerede teknologier, vedvarende energi, herunder lagring og distribution, hydrogene teknologier, brændselsceller, rejsetid af høj kvalitet, intermodular transport, intermodalitet, intelligente logistiksystemer, ren transport, harmonisering af standarder (med kvoter til menneskelig mobilitet, små og mellemstore virksomheder og internationalt samarbejde)
- luftfart og rumfart, herunder luft- og rumfartssikkerhed, reduktion af støj, reduktion af drivhusgasemissioner, integreret luftfartsteknologi, GMES, Galileo, indbyrdes forbundne tværsektorielle teknologier (med kvoter til menneskelig mobilitet, små og mellemstore virksomheder og internationalt samarbejde)
- det globale miljø, landbrug og naturressourcer, herunder fødevarerikkerhed, miljøikkerhed, vand- og jordbeskyttelse, globale klimaændringer, ørkendannelse, oversvømm-

melser, naturkatastrofer, natur- og kulturarv, miljøvenligt land- og skovbrug, fødevare- og fiskekvalitet, oceanografi og marine teknologier (med kvoter til menneskelig mobilitet, små og mellemstore virksomheder og internationalt samarbejde)

7.4. *Adgang, foranstaltninger og instrumenter under det nye rammeprogram*

7.4.1. ØSU føler generelt, at debatten om det sjette rammeprogram især bør fokusere på behovet for fremtidig forskning inden for de forskellige videnskabelige og teknologiske områder, mens foranstaltningerne/instrumenterne og de endelige støttebeløb bør udvikles og tilpasses til disse behov på en fleksibel måde.

7.4.1.1. Især bør de nuværende instrumenter under det femte rammeprogram bevares som supplerende eller alternative muligheder, så der kan træffes et valg på grundlag af de behov, der er knyttet til de specifikke forskningstemaer.

7.4.2. Kommissionen foreslår tre overordnede virkemidler i forbindelse med tildeling af midler og tilrettelæggelse af FTU&D-indsatsen under forskningstemaerne i det sjette rammeprogram:

- ekspertisenet
- integrerede projekter
- aktiviteter i henhold til traktatens artikel 169.

7.4.2.1. ØSU ser sig endnu ikke i stand til at foretage en endelig vurdering af disse nye foranstaltninger på grundlag af de informationer, der gives i Kommissionens forslag. Det foreslår derfor, at de påtænkte foranstaltninger/instrumenter præciseres nærmere. Til det formål kan ØSU dog fremsætte nogle generelle og grundlæggende betragtninger.

7.4.2.2. Nye foranstaltninger må ikke øge bureaukratiet generelt. Eventuelle yderligere administrative byrder for ansøgere bør begrænses mest muligt. ØSU tilslutter sig naturligvis, at programmer regelmæssigt skal underkastes en evaluering, og at der træffes foranstaltninger for at tilskynde små og mellemstore virksomheder eller andre små forskningsorganer overalt i EU til at deltage, men det skal påses, at de positive perspektiver af øget selvstændighed for netværk og projekter ikke går tabt som følge af øgede administrative byrder.

7.4.2.2.1. ØSU er tilfreds med, at Kommissionen agter at give alle kvalificerede organisationer og grupper adgang til det sjette rammeprogram.

7.4.2.3. Når man indfører et nyt koncept, vil der altid være en indledende fase, hvor man føler sig lidt frem, og i denne fase skal der findes en balance mellem tilstrækkelig frihed og fleksibilitet på den ene side og enkle, men klare regler på den anden side. Der er vigtigt, at der er mulighed for løbende feedback i forholdet mellem Kommissionen og de berørte videnskabskredse.

7.4.2.4. ØSU understreger, at de nye instrumenter inden for forskningstemaerne bør øge virksomheders, forskningscentres og universiteters deltagelse, især med hensyn til de nye deltagere fra ansøgerlandene. Instrumenternes art og omfang bør konciperes på en sådan måde, at EU's indsats koncentrerer sig på de udvalgte forskningstemaer, men skal samtidig gøre det muligt for nye aktører og nye virksomheder i SMV-sektoren at deltage i eller tage initiativ til nye forslag, også som den primære partner, der spiller en førende rolle.

7.4.2.5. Principperne om gennemsigtighed og ligelig adgang skal tilgodeses, når de nye instrumenter udformes, så man undgår lukkede kredse, uklare og uneutrale underlicitationer samt et omfattende forbrug af finansielle ressourcer til få store, integrerede projekter og ekspertisenetværk med udelukkelse af nye ideer og muligheder til følge.

7.4.3. Ekspertisenet

7.4.3.1. ØSU går principielt ind for konceptet »ekspertisenet«, men når man opretter sådanne net, er det nødvendigt at overveje en række vanskelige aspekter og tage højde for konsekvenserne.

7.4.3.2. Selve begrebet »centres of excellence« og »ekspertisenet« skal ses som et dynamisk instrument, som det kræver en fin føling at udvikle og håndtere, og man skal være sig bevidst, at enhver institutions standard kan ændre sig med tiden, og at videnskabelig ekspertise er et meget komplekst fænomen.

7.4.3.3. ØSU anbefaler på ny, at udvælgelse af kandidater til ekspertisenet og nettens oprettelse baseres på konkurrenceprægede elementer, så man opnår en høj kvalitet. De funktionelle regler bør udformes under hensyntagen til ovennævnte.

7.4.3.4. Ansvar bør defineres klart med hensyn til såvel den tekniske koordinering af de forskellige forskningsretninger som den budgetmæssige kompetence, så ekspertisenettens synergieffekter kan udnyttes.

7.4.3.5. I lyset af ovenstående og de positive erfaringer, man har med en veldefineret og gennemsigtig videnskabelig selvorganisering, støtter ØSU Kommissionens ønske om i vidt omfang at lade deltagerne selv administrere ekspertisenettene og de integrerede projekter.

7.4.3.6. ØSU henstiller, at ikke kun koordinering, men også forskning, der indgår i den fælles arbejdsplan, skal tages i betragtning. ØSU mener også, at programmerne bør fastlægges på grundlag af klart afgrænsede forskningstemaer og hovedmål og ikke ud fra fastsatte og på forhånd definerede resultater. Forslagene og senere resultaterne må evalueres i overensstemmelse med gængs praksis inden for tekniker-/forskerkredse, idet navnlig nye ideer og indfaldsvinkler skal fremmes. Før et ekspertisenet etableres, skal det dog nøje kontrolleres, om det på det pågældende forskningsområde er hensigtsmæssigt at bruge de ekstra midler, denne organisering kræver, dvs. om der faktisk kan forventes en merværdi.

7.4.3.7. Hvad angår anvendt eller produktorienteret forskning, bør alle fælles aktivitetsprogrammer i forbindelse med et givet net struktureres ved hjælp af planer, som tager hensyn til de forskellige aspekter i forbindelse med etableringen af virtuelle »centres of excellence« (udvikling og anvendelse af elektronisk information til virtuelle og interaktive projekter, udveksling og mobilitet, fælles brug af infrastruktur osv.). Disse planer, som skal have klart definerede og kvantificerbare delmål, bør kontrolleres af Kommissionen, så det sikres, at nettets vækst kontrolleres behørigt.

7.4.3.8. En dynamisk ind/ud-mekanisme for de enheder, der deltager i nettet, bør etableres på grundlag af nettets ydeevne. Udvælgelsen af deltagere bør henhøre under Kommissionen, og store ekspertisenet bør vejledes og kontrolleres direkte af Kommissionen. Ellers bør der åbnes mulighed for, at små enheder kan lede små og mellemstore ekspertisenet under anvendelse af forenklede procedurer for vejledning og evaluering.

7.4.4. Integrerede projekter

7.4.4.1. Integrerede projekter kan være et brugbart forvaltnings- og finansieringsinstrument på visse områder inden for FTU&D. Dette synes at være tilfældet, når projekternes størrelse og struktur kræver en velkoordineret fælles tilgang for industri, forskningscentre og den akademiske verden, og når veletablerede samarbejdsnet allerede eksisterer. ØSU er overbevist om, at erfaringerne fra det femte rammeprogram bør udnyttes, hvilket også vil give et større udvalg for så vidt angår størrelse og indhold.

7.4.4.2. Udvalgs-kriterierne for de integrerede projekter skal defineres klart, men det økonomiske omfang bør ikke være ét af kriterierne. Da Kommissionen har lagt op til, at de integrerede projekters koordinatore selv skal kunne indkalde forslag og vælge projektpartnere, vil integrerede projekter snarere få karakter af programmer end af projekter. De normale projektkriterier vil derfor ikke kunne bruges. F.eks. må projektkoordinatorens opgaver og stilling fastlægges på en måde, der sikrer neutralitet og ikke tillader — eller gør det muligt at kontrollere — eventuelle interessekonflikter (som kan opstå, hvis en part på én gang er samarbejdspartner og ansvarlig for udvælgelsen af andre projekter).

7.4.4.3. Også forvaltningen af de integrerede projekter er efter ØSU's mening et uafklaret spørgsmål. Skal den administrative byrde, som Kommissionen hidtil har båret, overføres til projektkoordinatorer eller programkontorer? I begge tilfælde bør 100 % og ikke kun 50 % af udgifterne til projektkoordineringen dækkes, idet man ellers risikerer, at kun store enheder vil have ressourcer til at koordinere de integrerede projekter. Kommissionen vil blive befriet fra den administrative byrde, der hidtil har været en del af dens ansvar, men de yderligere budgetmidler, der følgelig kræves — svarende til 7 % af det samlede budget — er ikke medtaget i budgettet for det sjette rammeprogram! Dette er efter ØSU's opfattelse en fejl (jf. punkt 13).

7.4.4.4. ØSU bifalder forslaget om at justere projektplanerne under projektførelsen. Dette vil give mulighed for at tage hensyn til de seneste resultater og den nyeste udvikling. Efter ØSU's opfattelse vil anvendelsen af eksterne rådgivende organer dog kunne give problemer for så vidt angår den intellektuelle ejendomsret.

7.4.4.5. ØSU har ovenfor peget på visse punkter, der bør tydeliggøres. Følgende bemærkninger kan bidrage til den fremtidige tilrettelæggelse af de integrerede projekter:

- Integrerede projekters mål og delmål bør klart defineres og være kvantificerbare, så en evaluering af delresultaterne er mulig.
- Ændringer i de oprindelige mål bør godkendes af Kommissionen. Tilgangen til projektplanen bør være, at eventuelle problemer skal løses, og også de socio-økonomiske aspekter skal tages i betragtning.
- Kommissionen bør stå for kontrol og vejledning i forbindelse med de integrerede projekter med en mekanisme svarende til den, man har i det femte rammeprogram.
- Integrerede projekter bør også kunne ledes af små enheder (jf. dog punkt 15).

- Små projekter inden for de udvalgte forskningstemaer bør fremmes ved hjælp af forslagsindkaldelser, som navnlig bør rettes til SMV-sektoren og andre små enheder.

7.4.5. Aktioner under artikel 169

7.4.5.1. Artikel 169 gør det muligt for Kommissionen at deltage i programmer, der gennemføres af flere medlemsstater i fællesskab.

7.4.5.1.1. Artikel 169 siger følgende: »Under iværksættelsen af det flerårige rammeprogram kan Fællesskabet i forståelse med de pågældende medlemsstater åbne mulighed for deltagelse i forsknings- og udviklingsprogrammer, der iværksættes af flere medlemsstater, herunder deltagelse i de strukturer, der oprettes for gennemførelsen af disse programmer.«

7.4.5.2. Bestemmelserne i denne artikel kan formentlig være et stærkt redskab til koordinering af nationale programmer og udvikling af det europæiske forskningsrum.

7.4.5.2.1. Derfor bør også ansøgerlandenes deltagelse garanteres.

7.4.5.3. Reglerne for anvendelse af dette nye redskab bør dog tydeliggøres. ØSU henstiller, at Kommissionen fastlægger nogle mere detaljerede procedurer. Det bør navnlig klarlægges, om hver enkelt aktion kræver særskilt behandling i Europa-Parlamentet og Rådet under den fælles beslutningsprocedure. ØSU noterer sig Kommissionens meddelelse om rammeprogrammet og iværksættelsen af artikel 169.

7.4.5.4. På samme måde bør selve proceduren for medlemsstaternes indbyrdes drøftelser beskrives mere detaljeret, så det bliver muligt at iværksætte initiativer. Fastlæggelsen af emner og dannelsen af konsortier bør efter ØSU's mening ske via en bottom-up-proces med efterfølgende formel anerkendelse/godkendelse i medlemsstaterne og Europa-Parlamentet.

7.4.5.5. I forbindelse med artikel 169-aktiviteter har Kommissionen endvidere foreslået »åbning af nationale programmer« som et indsatsområde under den tredje aktivitetsblok. ØSU mener, at »åbning af nationale programmer« kan blive et vigtigt nyt redskab for udviklingen af det europæiske forskningsrum med hensyn til såvel den tredje som den første aktivitetsblok. Der er dog endnu ikke tilstrækkelig klart, hvordan et sådant instrument i praksis skal fungere.

7.4.5.5.1. ØSU mener således, at der er behov for en yderligere tydeliggørelse med hensyn til sådanne initiativers beslutningsprocesser og struktur. Især bør Kommissionens rolle i forbindelse med udvælgelse af projekter og programkontrol fastlægges.

7.4.5.5.2. Også her bør ansøgerlandenes deltagelse garanteres.

7.4.5.6. Hvad angår fælles nationale programmer under artikel 169, bør der være tale om et element i en større pakke af frivillige initiativer med deltagelse af interesserede medlemsstater. Derved kan man sikre en geopolitisk balance inden for de EU-finansierede initiativer.

7.4.5.7. Der bør udvikles en entydig tilgang til industriel og intellektuel ejendomsret i forbindelse med disse spørgsmål. ØSU anbefaler, at man overvejer at tage f.eks. »aftalememoranda« mellem deltagende medlemsstater i anvendelse.

7.4.5.8. Projektpartnere bør også træffe aftaler om udnyttelse og kommercialisering af resultaterne. I den forbindelse skal der tages hensyn til såvel Fællesskabets interesser som interesserne i de medlemsstater, hvor projektdeltagerne har juridisk hjemsted.

7.4.6. Ledsageforanstaltninger

7.4.6.1. Ud over de ledsageforanstaltninger, Kommissionen lægger op til (konferencer, workshops, informationsformidling, evaluering og opfølgingsaktiviteter) anbefaler ØSU følgende:

- Forundersøgelser/gennemførlighedsundersøgelser for at underbygge idéer til nye forskningstiltag (inden for forskningstemaerne). ØSU foreslår, at der iværksættes kortere projekter, hvor man ved at stimulere kreativitet, ekspertise og innovation undersøger forskellige nye indfaldsvinkler til løsningen af et givet problem. Disse projekter kunne tjene som testgrundlag for »ex-ante« clusters.
- Vejledning. ØSU anbefaler, at Kommissionen uddanner og udpeger vejledere, som kan støtte de kernegrupper, der har det løbende ansvar for de nye instrumenter.
- Undervisning. Der bør træffes foranstaltninger med henblik på uddannelse af kernegruppernes medlemmer, så de kan varetage de opgaver, de får overdraget (organisering af »ex-ante« clusters, udvidelse af partnerskaber, projektforvaltning m.v.).

8. Forskning og innovation inden for den anden aktivitetsblok/øget forskning m.v. i SMV-regi/nye regionale initiativer

8.1. ØSU finder det helt afgørende, at man i forlængelse af det europæiske charter for små virksomheder, der er vedtaget

af Det Europæiske Råd, på en klar og gennemsigtig måde identificerer og fremhælder integrerede bestræbelser i Europa ved at skabe en indbyrdes dynamik mellem forskning og innovation, øget forskning, der tager sigte på hurtig problemløsning, og det nye regionale FTU&D-innovationsinitiativ.

8.1.1. ØSU tilslutter sig fuldt ud følgende formulering fra Det Europæiske Råd: »Vi vil styrke de eksisterende programmer, der tager sigte på at forbedre teknologiformidlingen ud til de små virksomheder samt de små virksomheders evne til at indkredse, udvælge og tilpasse teknologierne.«

8.1.2. ØSU understreger behovet for at øge og intensivere små virksomheders deltagelse i det sjette rammeprogram, så man kommer over det nuværende niveau på 20–22 %. Dette kan ske ved at sikre de fornødne ressourcer med dels en kvote svarende til mindst 15% af de midler, der er afsat til den første blok, dels særlige ressourcer på 7–800 mio. EUR (til kooperativ forskning og kollektiv forskning) under aktionerne i den anden blok beregnet på forskning af mere umiddelbar karakter (ikke begrænset til de fastsatte langsigtede hovedindsatsområder, men baseret på en bottom-up-tilgang). Denne foranstaltning med et mere umiddelbart sigte bør omfatte ekspertiseprojekter inden for FTU&D, som tager sigte på at øge antallet af SMV'er, der deltager i forskning.

8.1.3. Endvidere understreger ØSU vigtigheden af at sikre, at samspillet mellem forskning og innovation reelt forbedrer den europæiske innovationsevne, idet man bør arbejde hen imod et mere sammenhængende strategisk og lovgivningsmæssigt miljø.

8.2. Hvad angår hovedlinjen »forskning og innovation«, mener ØSU, at aktionerne herunder må fremhælpes og rationaliseres med henblik på koordinering af foranstaltningerne vedrørende spredning og anvendelse af resultater under det sjette rammeprogram. Aktionerne vedrørende europæiske netværk bør i overensstemmelse med ØSU's henstillinger i sin udtalelse om emnet⁽¹⁾ tage sigte på opbygning af effektive, proaktive »kontaktflader« for forskning/virksomheder, virksomheder/finansiering og forskning/finansiering, der kan udnyttes gennem hele forsknings- og innovationsprocessen, fra det øjeblik en idé undfanges.

(¹) Udtalelse om FTU&D-udgifter og SMV'er (ordfører: Henri Malosse).

8.2.1. Aktionerne skal målrettes mod den gruppe, som giver den største multiplikatoreffekt, og som bedst udnytter de centrale færdigheder. Etablering af netværk for aktørerne i det europæiske innovationssystem (f.eks. teknologiparker, væksthuse og FTU&D-enge) og aktioner i tilknytning til økonomisk og teknologisk viden bør prioriteres højt. I denne forbindelse bør en harmonisering af nationale/regionale innovationsprogrammer, instrumenter og foranstaltninger og etableringen af nationale filialer af Cordis (som drives af medlemsstaterne) sikre et godt overblik over og let adgang til alle de europæiske innovationssystemer, ikke mindst hvad angår vejledning vedrørende teknologioverførsel, beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret, brug af det bebudede EF-patent og adgang til risikovillig kapital og opstartsfaciliteter.

8.3. Aktiviteterne vedrørende små og mellemstore virksomheder og øget forskning spiller en central rolle i forbindelse med fremme af problemløsende forskning af umiddelbar karakter samt udvikling og udnyttelse af ny teknologi med henblik på industriel og kommerciel succes. Dette er sammen med skabelsen af et integreret forskningsområde den egentlige hensigt med Lissabon-processen og aktionerne under EU's og Euratoms rammeprogrammer.

8.3.1. I forlængelse heraf understreger ØSU behovet for åbne bottom-up-aktioner med en yderligere forøgelse af den kvote, der allerede er øremærket til små og mellemstore virksomheders deltagelse i de langsigtede aktioner. Disse bør rettes mod små og mellemstore virksomheder, eftersom de udgør selve kilden til innovation i Europa og kan fungere som grundlag for en mere bæredygtig vækst, bedre jobs og større samhørighed.

8.3.2. Kooperativ forskning og den nye kollektive forskning er gode redskaber til at styrke EU's konkurrenceevne og sikre en sund økonomisk og social udvikling i EU. ØSU anbefaler, at denne tilgang skal bruges i forbindelse med såvel de prioriterede teknologiske målsætninger på lang sigt som på andre områder.

8.3.2.1. Hvad angår kooperativ forskning gør ØSU opmærksom på, at projekternes størrelse skal være variable og muliggøre udvikling af færdige prototyper. Aktiviteterne skal koordineres centralt, men de administrative procedurer og evalueringsmekanismerne skal også i fremtiden være enkle. Kommissionen bør træffe foranstaltninger vedrørende vejledning for at sætte små virksomheder i stand til med behørig bistand at foreslå og drive større projekter eller klynger af projekter.

8.3.2.2. Med hensyn til kollektiv forskning understreger ØSU, at denne nye formel skal være fleksibel, således at såvel brancheforeninger og handelskamre som andre grupperinger, f.eks. »industrial districts« og europæiske interessegrupper for

små og mellemstore virksomheder, kan deltage i projekter som hovedkontrahenter. Også her bør vejledning, uddannelse og opstartsforanstaltninger fremmes, ikke mindst i forbindelse med større projekter.

8.4. Det sjette rammeprogram bør bl.a. udmøntes i et nyt grænseoverskridende regionalt FTU&D-initiativ, som skal:

- styrke den regionale FTU&D-struktur i Europa for at sikre hurtig spredning af viden på det regionale niveau,
- underbygge en blanding af specialisering og komplementaritet mellem EU's regioner,
- styrke forskningen og anvendelsen af passende brugervenlig informationssamfundsteknologi,
- fremme etablering af ekspertisenet for »learning communities«, også i mindre udviklede og/eller perifere regioner,
- sikre beslutningstagere på regionalt niveau gode redskaber til kortlægning, vurdering og udarbejdelse af prognoser,
- sikre virksomheder, forskningscentre og universiteter vejledning i, hvordan de tilvejebringer »gennemførlighedspræmier«, finansielle netværk, spin off-faciliteter og lignende,
- sikre etablering af Grid-systemer mellem virksomheder, forskningscentre og universiteter på tværregionalt niveau,
- spille en rolle i forbindelse med den tværregionale FTU&D-indsats i forhold til nabolandene i Middelhavsområdet, på Balkan og i det tidligere Sovjetunionen,
- koordinere, skabe forbindelse imellem og optimere den fælles indsats med de relevante midler fra strukturfonde, Samhørighedsfonden, Safard og Ispa samt PHARE- og TACIS-aktiviteter og aktioner under EIB/EIF.

8.4.1. Den regionale FTU&D-dimension bør også spille en vigtig rolle i forbindelse med udvikling af nye instrumenter under det sjette rammeprogram, såsom integrerede projekter, ekspertisenet, fælles programmer under artikel 169 og kollektiv forskning. Regioner kan opmuntre og vejlede regionale deltagere og samle dem i klynger med henblik på etablering af specialiserede sektorprogrammer. De kan udvikle tværregionale ekspertisenet til virtuelle centre i hele Europa og derved tilvejebringe en norm for måling og afprøvning, ligesom de kan fremme kvalitetsstyring og etablere netværk for »industrial districts«. Og de kan stimulere fælles regionale programmer inden for forskning, innovation, teknologioverførsel og teknologisk benchmarking.

8.4.2. Det regionale FTU&D-initiativ bør navnlig sikre, at der udvikles planer for supplerende foranstaltninger til fremme af det europæiske forskningsrum gennem øget samordning med de instrumenter under Kommissionen, som ligger uden for det sjette rammeprogram, ikke mindst strukturfondene⁽¹⁾ og EIB/EIF.

8.4.3. De supplerende foranstaltninger kan danne grundlag for skabelsen af en »finansiel rotationsfond«, som kan udfylde huller pga. forskellige tidsplaner og procedurer, som tidligere stod i vejen for en fordelagtig samordning af instrumenter under rammeprogrammet og strukturinstrumenterne.

9. Den tredje aktivitetsblok — menneskelige ressourcer og mobilitet

9.1. Formålet er her — ude i selv de fjerneste hjørner af EU — at understøtte investeringen i højt kvalificerede menneskelige ressourcer ved at anspore til tværnational mobilitet. Sigtet er uddannelse af forskere, ikke mindst kvinder, kompetenceudvikling og videnovertførsel, navnlig mellem forskellige sektorer, at støtte udvikling af fremragende videnskabelig ekspertise, og at bistå med at øge Europas tiltrækningskraft for forskere fra tredjelande.

9.2. ØSU er enig med Kommissionen i følgende: »Fremme af tværnational mobilitet er et enkelt og særdeles effektivt og stærktvirkende middel til at højne ekspertisen i Europa som helhed og fordele den bedre mellem regionerne. Mobilitet giver mulighed for at hæve forskeruddannelsens kvalitet betydeligt, stimulerer til udveksling og udnyttelse af viden og hjælper med til at skabe ekspertisepoler af international standard med tiltrækningskraft overalt i Europa. En indsats på EU-plan på dette område vil, ligesom en indsats for opkvalificering af menneskene i det hele taget, nødvendigvis få betydelige virkninger, når den gennemføres i tilstrækkelig omfang.«

9.3. Ifølge Kommissionens forslag kan de særlige »mobilitetsaktiviteter« på de forskellige videnskabelige og teknologiske felter bl.a. antage følgende former:

- generel støtte til universiteters, forskningscentres, virksomheders og netværks modtagelse af forskere fra Europa og tredjelande;
- individuel støtte til europæiske forskere, der tager ophold i et andet europæisk land eller et tredjeland, og til særlig fremragende tredjelandsforskere, der ønsker at komme på et ophold i Europa;
- ordninger for hjemrejse til oprindelsesland og -region og ordninger for (gen)indslutning på arbejdsmarkedet, bl.a. i forbindelse med tildeling af generel og individuel støtte;

- finansieringstilskud til nationale eller regionale programmer til støtte for forskermobilitet, når de er åbne for forskere fra andre europæiske lande;
- støtte til europæiske forskerhold på højeste ekspertiseniveau, især når de arbejder med frontforskning eller tværfaglig forskning;
- priser for særlig fremragende forskningspræstationer til en forsker, der har fået mobilitetstilskud fra EU.

9.4. Efter ØSU's opfattelse er der her tale om nogle meget vigtige ambitioner, som ligger i forlængelse af ØSU's tidligere henstillinger og fortjener al mulig støtte. ØSU mener dog, at man desuden bør:

- støtte forskeres og forskerholds mobilitet mellem de nuværende medlemsstater og ansøgerlandene,
- styrke samspejlet mellem den akademiske verden og industrien (begge veje),
- støtte mobilitet i forhold til og især fra de mest fremtrædende tredjelande (f.eks. USA og Japan).

9.5. ØSU anbefaler, at en tredjedel (dvs. 600 mio. EUR) af de ressourcer, Kommissionen foreslår afsat til mobilitetsforanstaltninger, flyttes og knyttes direkte sammen med den tematiske prioritering under det sjette rammeprogram og Euratom-programmet. Målet er yderligere at underbygge mobilitetsindsatsen: Denne omfordeling fremgår af den reviderede fordelingsnøgle, ØSU foreslår.

9.6. ØSU henstiller, at der straks sættes ind mod de tilbageværende administrative, skattemæssige og socialsikringsmæssige hindringer for intraeuropæisk mobilitet for forskere og ingeniører, som der tværtimod bør skabes en Europadækkende karriereramme for.

10. Internationalt samarbejde som den fjerde aktivitetsblok

10.1. ØSU understreger, at internationalt samarbejde og forbindelser til tredjelande i det næste rammeprogram ikke må behandles sporadisk som et fakultativt element i de enkelte programmer, men bør udgøre et særligt aktionsområde med et eget budget på 400 mio. EUR. Tilsvarende skal en kvote (2 %) inden for hvert enkelt af de tematiske teknologiske og videnskabelige hovedindsatsområder under den første aktivitetsblok øremærkes til dette formål.

⁽¹⁾ Især INTERREG III A og C, RISI-IRISI-aktioner, EFFU (innovative aktioner) 2000–2006, URBS m.v.

10.1.1. ØSU er helt overbevist om, at det europæiske forskningsrum ikke mindst pga. den stigende globalisering bør åbnes for at stimulere samarbejdet med såvel de associerede lande som andre relevante tredjelande. Dette kræver klare, synlige og løbende foranstaltninger og målsætninger inden for hver enkelt aktivitetsblok samt en betoning af den gensidige interesse, ligesom det kræver sammenhæng i EU's politik og indsats udadtil.

10.2. Ifølge ØSU bør flere hovedlinjer identificeres og have øremærkede ressourcer stillet til rådighed.

10.2.1. Det drejer sig hovedsageligt om samarbejde med nedenstående lande:

- tredjelande i Middelhavsområdet med henblik på at støtte oprettelsen af et »forsknings-samarbejde i Euro-Middelhavsområdet« inden for rammerne af Barcelona-processen frem mod et frihandelsområde;
- tredjelande i Latinamerika og Asien, især Mercosur-landene, inden for rammerne af processen frem mod et frihandelsområde, samt lande, der har undertegnet handelsaftaler;
- tredjelande fra det tidligere Sovjetunionen i betragtning af den positive INTAS-erfaring samt tilstedeværelsen af Moskvas videns- og forskningscenter, der støttes af Fællesskabet;
- tredjelande, der er parter i AVS-konventionen, og Sydafrika, hvor der er udviklet specielle samarbejdsforbindelser, og hvor der er behov for specifikke fælles forskningsindsatser til bekæmpelse af sygdomme, især AIDS og tropiske sygdomme;
- industrialiserede og nyindustrialiserede tredjelande, der udgør et kritisk samarbejdsområde i forbindelse med globaliseringen.

10.2.2. Derudover drejer det sig om samarbejde med nedenstående lande:

- Australien, Canada, Japan og USA
- andre højtudviklede lande.

10.3. ØSU mener, at ovennævnte fælles aktioner skal udvikles på baggrund af en klar analyse af muligheder og behov, som fastsættes under hensyntagen til den teknologiske udvikling og det høje videnskabelige niveau med prioritering af områder, der ligger tæt på EU, og områder, der i fremtiden vil være tættere forbundet hermed, idet aktionerne skal sikre fordele for begge sider og bidrage til at løse fælles problemer.

10.4. ØSU understreger de store fordele, det giver, at ekspertisenet og »integrerede projekter« åbnes for forskere fra tredjelande, især Japan og USA, på baggrund af fælles interesser og forskermobilitet, og at der oprettes passende stipendier, hvor dette er relevant. ØSU anbefaler, at der gøres en særlig indsats for at fremme et internationalt samarbejde mellem små og mellemstore virksomheder, herunder foranstaltninger til fremme af teknologiske joint-ventures, især med Middelhavsområdet, det tidligere Sovjetunionen og Mercosur-landene.

10.5. ØSU anbefaler, at denne specifikke gruppe aktioner kendetegnes ved synlighed og let adgang, og at der sikres overensstemmelse med Fællesskabets politikker for eksterne forbindelser, bistand og udviklingssamarbejde samt økonomisk bistand og ligeledes med medlemsstaternes politikker på disse områder.

11. Den femte specifikke aktivitetsblok — koordinering af igangværende aktiviteter og infrastrukturer

11.1. For at kunne skabe videnskabeligt og teknologisk fremskridt er det vigtigt, at der udvikles og tilvejebringes nye og passende midler og infrastrukturer. Derfor bifalder og støtter ØSU Kommissionens forslag om, at det sjette ramme-program skal omfatte forskningsinfrastrukturer. Eksempler på mellemstore og store infrastrukturer er databaser og dyremodelsamlinger inden for biovidenskab samt strålingskilder til undersøgelse af strukturen af (f.eks. biologiske) spørgsmål. Sådanne infrastrukturer vil klart bidrage til EU's fremtidige konkurrenceevne.

11.2. Da dette er af afgørende betydning for et vellykket europæisk forskningsrum, foreslår ØSU, at det sjette ramme-program også skal finansiere en del af planlægnings-, udviklings-, investerings- og driftsomkostningerne.

11.3. ØSU henleder opmærksomheden på betydningen af, at der også stilles omfattende faciliteter til rådighed for regional udvikling. Derfor bør der ligeledes stilles regionalstøtte til rådighed.

11.4. ØSU mener, at den påtænkte nye indsats for forskning og innovation inden for rammerne af det europæiske forskningsrum kræver et strategisk efterretningsnetværk, kvalitetskontrol og gennemsigthed med klare perspektiver, der udvikler sig løbende.

11.4.1. Teknologiens dynamiske karakter, nye kommunikationsmønstre og interaktion mellem stadig flere aktører inden for rammerne af det europæiske forskningsrum fremhæver behovet for strategisk overvågning, evaluering og prognostisering.

11.4.2. Der er især behov for:

- et netværk af distribueret intelligens (DI) med henblik på forskning og teknologisk innovation på europæisk, nationalt og regionalt niveau for at kunne sikre overvågning af den teknologiske udvikling og for at kunne identificere åbninger på interne og globale markeder;
- fremme af fælles projekter inden for strategisk efterretning;
- udvikling af grænseflader mellem videnskab og teknologi på den ene side og erhvervslivet og den almindelige offentlighed på den anden side med henblik på at støtte politiske beslutningstagere gennem bottom-up-processer.

11.4.3. ØSU anbefaler, at der oprettes en speciel budgetpost på 100 mio. EUR til aktionen »strategisk efterretning« til støtte for udviklingen af systematiske foranstaltninger i forbindelse med den femte specifikke blok, herunder interaktion mellem de forskellige FTU&D-organer og Institutet for teknologiske fremtidsstudier i Sevilla.

12. Det Europæiske Atomenergifællesskabs flerårige rammeprogram for forskning og uddannelse 2002-2006 som bidrag til realiseringen af det europæiske forskningsrum

12.1. Kommissionens foreslåede fællesskabsforanstaltning vil dække følgende hovedområder:

- fissionsteknologi og strålingsbeskyttelse
- forskning i fusionsenergi
- FFC's aktiviteter.

12.1.1. I lighed med ovenstående punkt 7.2 vil ØSU i dette afsnit kun give et kort, stikordsagtigt sammendrag uden at kommentere eller begrunde valget i detaljer. ØSU vil først fremlægge en dybtgående undersøgelse i ØSU's fremtidige udtalelse om Kommissionens forslag om særprogrammerne.

12.1.2. ØSU understreger ligeledes bemærkningerne i punkt 7.3.1 om, at energi skal gives større vægt og synlighed, hvilket kræver udvikling af alle mulige løsninger, herunder en betydelig indsats inden for rammerne af Euratom-programmet. I ØSU's nylige udtalelse om grønbogen om energi⁽¹⁾ stod følgende anført: »Forskning i atomkraft, herunder især fusions-

kraft, i form af et bredt internationalt samarbejde skal fortsat have støtte via EU's forskningsrammeprogrammer. En indsats er både vigtig for at kunne udvikle fremtidens teknologi og for at opretholde det fornødne kompetenceniveau.«

12.1.3. Eftersom der først på et senere tidspunkt vil forekomme store ændringer i udbuddet af fossile brændstoffer, og eftersom energiforbruget på verdensplan forventes at vokse yderligere, mener ØSU, at energiproblemet vil være alvorligst i anden halvdel af århundredet.

12.2. Beskyttelsesaktiviteterne i forbindelse med fission og strålingsbeskyttelse omfatter:

- affaldsbehandling og -opbevaring: langtidsopbevaring i dybtliggende geologiske lag, nye koncepter og teknologier med henblik på mindre affaldsproduktion og mindskelse af de tilknyttede risici (f.eks. separation og transmuration);
- sikkerhed: eksisterende reaktorer (ligeledes i ansøgerlandene!), nye reaktorer, overvågning, demontering, kontrol med fissilt materiale og kontrol med, at der ikke forekommer spredning.

12.2.1. ØSU bemærker, at fission på nuværende tidspunkt tegner sig for 35 % af elektricitetsforsyningen i Europa og ikke medfører CO₂-emissioner eller andre drivhusgasser, men ikke ønskes/accepteres politisk i alle medlemsstater af sikkerheds- og affalds-mæssige årsager. ØSU minder ligeledes om de eksisterende atomkraftværker i ansøgerlandene og i deres umiddelbare nabolande, som EU — og det europæiske erhvervsliv — bør udvikle en politik for samt teknisk og videnskabelig ekspertise og løsninger til, idet ØSU henviser til Ruslands og USA's nylige planer om at udvikle avancerede typer reaktorer og om at opbygge et stort antal nye atomkraftværker.

12.2.2. ØSU støtter derfor det foreslåede FTU&D-fissionsprogram, men mener i høj grad, at budgettet ikke er tilstrækkeligt til de foreslåede mål. ØSU anbefaler derfor, at der bevilges 350 mio. EUR til fissionsprogrammet (se punkt 13).

12.3. Fusionsaktiviteterne omfatter:

- realisering af »Next Step« (ITER) med henblik på at påvise, at det er videnskabeligt muligt at producere energi ved kernefusion;
- udnyttelse af JET og eksisterende installationer til støtte for »Next Step« og udvikling af teknologier og koncepter (f.eks. stellaratoren), hvilket er vigtigt for at opnå en optimal teknologi til oprettelse af kommercielle fusionskraftværker.

(1) EFT C 221 af 7.8.2001, s. 45.

12.3.1. ØSU påpeger, at det er nyt at bruge fusionsenergi, og at et fusionskraftværk — afhængig af den nødvendige FTU&D-støtte — forventes at blive driftsklar i midten af dette århundrede, hvilket vil give store sikkerhedsfordele, reducere mængden af nukleart affald og give en næsten ubegrænset brædsselforsyning.

12.3.2. Derfor bifalder ØSU målene for fusionsprogrammet, som Kommissionen har foreslået, og som er gengivet i punkt 12.3. I betragtning af, at et så ambitiøst og internationalt FTUD-program ligeledes kræver en specifik indsats og en bred støtte fra medlemsstaterne, herunder det nødvendige grundlag i form af infrastruktur, ekspertise og menneskelige ressourcer, er ØSU dog bekymret for, at det foreslåede budget er utilstrækkeligt til de foreslåede mål, og ØSU anbefaler, at der

bevilges 950 mio. EUR til denne del af programmet (se punkt 13). Det er hensigtsmæssigt at gentage ØSU's tidligere fremsatte bemærkning om, at der under udarbejdelsen af indholdet og udformningen af strukturen allerede er taget hensyn til principperne for det europæiske forskningsrum.

13. **Finansielle ressourcer og fordelingen heraf til det sjette rammeprogram under henholdsvis EF- og Euratom-traktaten**

Med henvisning til sine overvejelser og henstillinger samt bemærkningerne i punkt 7.1.1 anbefaler ØSU følgende fordeling af bevillingerne:

Det sjette rammeprogram for FTU&D-aktioner (EF-traktaten)

<i>Første aktivitetsblok — Mellem- og langsigtede tematiske prioriterede mål (udvalgte forskningstemaer)</i>	11 000 mio. EUR
— Genomforskning og bioteknologi i sundhedens tjeneste	2 200
— Informationssamfundet	3 600
— Nanoteknologi, processer, produkter, materialer og hybridteknologi	1 400
— Luftfart og rumfart	1 000
— Energi og transport	1 500
— Miljø, landbrug og naturressourcer	1 300
(Herunder et supplement på 600 mio. EUR til menneskelig mobilitet, mindst 15 % til SMV-sektoren og 400 mio. EUR til internationalt samarbejde)	
<i>Anden aktivitetsblok — Samspil mellem forskning og innovation samt for øget forskning i smv-regi, netværk, opstartsfaciliteter og et nyt regionalt initiativ</i>	1 500 mio. EUR
— Samspil mellem forskning og innovation	400
— Øget forskning i SMV-regi, netværk og opstartsfaciliteter	700
— Nyt regionalt initiativ	400
<i>Tredje aktivitetsblok — menneskelige ressourcer og mobilitet</i>	1 200 mio. EUR
<i>Fjerde aktivitetsblok — Internationalt samarbejde</i>	600 mio. EUR
<i>Femte aktivitetsblok — Koordinering af igangværende aktiviteter og infrastrukturer</i>	2 200 mio. EUR
— Koordinering af FTU&D-aktiviteter	400
— Store og mellemstore infrastrukturer	1 000
— Strategisk efterretning	100
— Fastsættelse EU's fremtidige behov	400
— Videnskab, samfund og borgere	300
<i>FFC-aktiviteter</i>	750 mio. EUR

Det sjette rammeprogram (Euratom-traktaten)	
<i>Specifikt Euratom-program</i>	1 350 mio. EUR
— Fission	350
— Fusion	950
— Andre aktiviteter	50
<i>FFC's Euratom-aktiviteter</i>	330 mio. EUR
<i>Det sjette rammeprogram (EF) i alt</i>	17 250 mio. EUR
<i>Det sjette rammeprogram (Euratom) i alt</i>	1 680 mio. EUR
<i>I alt:</i>	18 930 mio. EUR
(i stedet for Kommissionens forslag om 17 500 mio. EUR)	

13.1. Når Kommissionen overfører beføjelser til andre organer f.eks. agenturer eller projektkoordinatorer, er det nødvendigt at forhøje de pågældende budgetposter med 7 % (se punkt 7.4.4.3).

13.2. ØSU's forslag er i overensstemmelse med de stigende forskningsbevillinger, som man fastsatte på topmødet i Lissabon, især med henblik på en hurtig integration af ansøgerlandene og deltagelse af associerede tredjelande.

14. Det Fælles Forskningscenters aktiviteter

14.1. ØSU har altid værdsat Det Fælles Forskningscenters rolle og aktiviteter i forbindelse med centerets kundespecifikke, videnskabelige og tekniske støtte til udformningen, udviklingen, gennemførelsen og overvågningen af fællesskabspolitikkerne. ØSU har altid understreget FFC's strategiske og interinstitutionelle betydning for beslutningstagerne, idet centeret kan hjælpe disse med neutrale og uafhængige bidrag og prognoser med det formål at skabe sikkerhed for borgerne. FFC bistår nemlig ikke blot Kommissionens tjenestegrene, men også andre institutioner, såsom Parlamentet, Rådet og ØSU selv.

14.2. ØSU understreger, at FFC i forbindelse med det europæiske forskningsrum yder et betydeligt bidrag til den fælles videnskabelige og teknologiske referenceramme for politikudformning og i lang tid har forsynet forskere og videnskabsmænd på højeste niveau med ressourcer og faciliteter, udviklet værdifulde netværk både inden for og uden for EU samt fremmet samarbejdet med erhvervslivet, især med SMV-sektoren.

14.3. Det er ØSU's overbevisning, at FFC er nødt til at koncentrere sine aktiviteter om følgende prioriteringsområder:

- fødevarerikkerhed og sundhed
- miljø og bæredygtighed
- nuklear sikkerhed
- offentlig sikkerhed og bedrageribekæmpelse
- teknologisk prognostisering
- uddannelse af menneskelige ressourcer og mobilitet
- internationalt samarbejde
- videnskabelige og teknologiske referencesystemer
- deltagelse i ekspertisenet
- EU's udvidelse og samarbejde i Middelhavsområdet.

14.4. ØSU understreger, at FFC for at kunne udføre dets vigtige opgaver skal have tilstrækkelige finansielle og menneskelige ressourcer. Ifølge ØSU bør FFC bevilges 750 mio. EUR til det sjette rammeprogram (EF-traktaten) og 330 mio. EUR til det sjette rammeprogram (EURATOM-traktaten) og skal være i stand til at opretholde det nuværende niveau og den nuværende kvalitet af menneskelige ressourcer. I betragtning af den voksende rolle, som videnskab og teknologi spiller på den politiske scene, forventes driften af FFC at blive endnu vigtigere i fremtiden, ligesom det er tilfældet med den aktuelle debat om videnskab og forvaltning. I den henseende mener ØSU, at FFC kan få en større rolle, når det først virker som EU's samlingspunkt for et paneuropæisk ekspertisenet — som integrationsfremmende organ og bro mellem politikere og det organiserede civilsamfund.

14.5. ØSU påpeger, at direkte aktioner er bedst egnede til at opnå hurtige forskningsresultater, som politikerne ofte forlanger. Det sjette rammeprogram skal klarlægge forbindelsen mellem direkte og indirekte aktioner — afhængig af den synergi, der kan opnås.

14.6. ØSU foreslår at FFC-institutternes videnskabelige indsats synliggøres gennem udpegelse af videnskabelige rådgivende/tilsynsførende paneler bestående af uafhængige eksterne eksperter på højt niveau, der er udvalgt/udpeget af EURAB, efter samme procedurer, som bruges i forskningsinstitutterne i de forskellige medlemsstater.

15. Forenkling af procedurer: decentralisering af systemer og begrænsninger

15.1. ØSU understreger nødvendigheden af, at forvaltningsprocedurerne effektiviseres, forenkles og gøres brugervenlige, men at de samtidig er klare, gennemsigtige og neutrale. Der skal sikres lige behandling og lige adgang for alle deltagere — store såvel som små.

15.2. ØSU fremhævede i sin udtalelse af 21. september 2000⁽¹⁾ ligeledes behovet for differentierede procedurer for henholdsvis store projekter, hvor projektlederne vil være nødt til at overtage mange af de opgaver, der i øjeblikket udføres af Kommissionen, og for mellemstore projekter, hvor det kan være passende med andre løsninger.

⁽¹⁾ EFT C 367 af 20.12.2000, s. 61.

Bruxelles, den 11. juli 2001.

15.2.1. I den henseende anbefaler ØSU, at Kommissionen overvejer muligheden for at oprette et nyt europæisk agentur til forvaltning af FTU&D. Dette agentur skulle fortsat være under Kommissionens direkte kontrol med henblik på at ændre enhver tendens til renationalisering.

15.2.2. Med hensyn til større projektforslag, der vil medføre udgifter på over 10 mio. EUR, anbefaler ØSU, at Kommissionen selv fortsætter med at sikre anvendelsen af de aktuelle ordninger.

15.3. Det europæiske agentur kunne sammen med nationale/regionale agenturer træffe vejledende og ledsagende foranstaltninger, som anført i punkt 7.4.6.1.

15.4. Alle nye forvaltningsprocedurer bør udvikles med henblik på at reducere de nuværende omkostninger og de tunge administrative byrder ved projekterne, da de administrative omkostninger på nuværende tidspunkt typisk udgør 7 % af de samlede omkostninger ved hvert projekt. Alle nye procedurer bør derfor føre til en lavere procent, således at den størst mulige andel af budgettet går til selve forskningen. Det vil ikke ændre på situationen at lægge de omkostninger og byrder, der er forbundet med projektstyringen, over på den centrale gruppe af hovedkontrahenter, da omkostningerne alligevel skal finansieres 100 % af EU's budget.

15.5. Tidsintervallet mellem udvælgelse af et forslag og undertegnelsen af kontrakten bør ikke være længere end 6 måneder.

15.6. Bestemmelserne om den intellektuelle ejendomsret skal være klare og veldefinerede for at gøre det muligt:

- at udnytte resultaterne fuldt ud og hurtigt
- at skabe spin off-aktiviteter og oprette nye virksomheder
- at få større markedsandele på globalt plan.

Göke FRERICHS

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Det sjette rammeprogramms struktur — Ændringer foreslået af ØSU

Finansielle ressourcer og fordelingen heraf til det sjette rammeprogram (I alt 18 930 mio. EUR)